

GARBIKETA ZERBITZUA ¹

Juan Luis Zabala Artetxe

«Gogoan izan gauza bakoitzak bere lekua duela. Ez badu leku hori aurkitzen eta hor zehar uzten baduzu zeure gainera jauzi egingo du ala zangartekoa egingo dizu edota hotz koskoak kolpatuko mingarriki. Ukondokadak emango dizkizu arropa tratatuko zure bidea oztopatuko. Maiz gauza horien tokia zabor ontzia da baina gehienetan okerreko lekuan daude besterik gabe.»

(William S. Burroughs)

Eremu zabala hautsezko bide mehar batek zeharkatua. Bidearen ertzean zurezko etxe txiki zaharkitua. Leiho bakarra du eta berau itxita. Etxetik hamabosten bat metrotara komun-etxola luze eta estua, hau ere zurez egina.

Barnean giza multzoa eta gisa guztietako gauzak sakabaturik zolu gainean. Gelaren erdian mahai handi eta beltz bat, ogi apur, laranja azal, sagar eta udare mutxikin eta olio zetakaz zipriztindua eta plater, ontzi eta bestelako mahai-

1. «Garbiketa zerbitzua» izeneko ipuin honek VI. Errenteria Hiria lehiaketan lehen saria irabazi zuen.

tresna zikinez batea. Mahai azpian, eta oro bar gelako zolu guztian barreiatuak, arropa zahar zarpailduak, paper puska zimurak, sagar eta udare mutxikin eta laranja azalak, hortzore hodi bihurri batean orea, olio pote erori bati darion olio, konpresa odoldu batzu. Halaber, hautsez eta zikinez betetako zenbait tresna eta gauza zahar hala nola irrataparatu hondatua, aulki hautsiak, josteko makina izorratua, masta okerra duen gitarra zaharra, bizikleta baten gurpil okerra, erabat apurtutako idazmakina, garbigailu baten zenbait pieza zaharkitu eta herdoilduak.

Mahaiaren inguruan, zoluan, paretaren kontra eserita batzu, etzanda besteak, gizon eta emakumeak. Bazter batetan, aulki zahar batzuren eta josteko makina izorratuaren atzean, besteengandik ezkutatu nahirik bezala, bikote gazte bat larrugorritan. Haiengandik gertu, mutil gazte bat haur bat esan liteke, paretaren kontra eserita, bere sabel biluziaren gainean mamutzar izugarriak marrazten. Mamutzar haetariko batek betaurrekoak ditu eta pixontzi baten gainean kaka egiten du zigarro bat erreaz. Beste bi mutil gazte ere badira, umea baino zaharragoak. Bata begi galduaren gainean txaplata beltz handi bat duen betoker bizarduna; bestea besobakarra, soineko berde luze batez jantzia, bibote handi batez apaindua eta adasduna. Bazter batetan etzanda, loak harturik, neskato bat zeharo biluzik paper puska soil batzuren azpian. Neskaren aldamenen hiru agure zahar, bizar zuridunak, arropa zarpailez jantziak baina hirurak hutsik gabeko gorbata garbiz apaindurik, zolu zikinaren gainean etzanda elkarren arteko txutxu-mutxuan. Gelaren leiho bakarraren parean begi handi-handiak eta ia hortzik gabeko aho okerra duen atso zahar bat. Ilea erabat nahasia eta azpiko gona zuri handi batez jantzia.

Geldiune orokorra leihoaren parean eseritako atso honek hausten du. Masta okerra duen gitarra zaharra hartu eskuetan eta jotzen hasten da. Soilik lau soka dituen hautsez betetako gitarraren soinu traketsak loak harturik zegoen neskato biluzia iratzartzen dute. Neskatoak gorputz gaineko paper puska zimurak astintzen ditu eta jarrera eroso bat aurkitu

ondoren begiak hersten ditu berriro. Betokerra zolutik jaiki eta mahai gainekoak jaso eta sukaltarrirantz eramaten hasten da zambiluka eta higidura urduriz. Atso zaharra gitarraren soinu traketsaren laguntzaz kantatzen hasten da.

«Daj madaj,
daj madaj,
nominbrade
lero kiero,
daj madaj».

Betokerrak behaztopo egiten du eta ontzi eta guzti erortzen da agure zahar baten gainera.

—Oj nombrilex! Te mendrekina pajno, baj —esaten dio agureak gehiegizko haserrerik gabe.

Betokerrak hasperen egiten du, bere inguruko ontziak pixka bat aldendu eta paretaren kontra eserita geratzen da. Bitartean, josteko makina izorratuaren atzeko bikotea larrua jotzen hasten da. Atsoak gitarra jotzea utzi eta kantatze soilan dihardu.

«Noniomorna
daromi
noniomorna
daromi
destraplazo
karkabi».

Besobakarra mahai gainera igo eta gimnasia ariketa bihurri eta harrigarriak egiten hasten da. Plater eta edalontzi batzu zapaldu eta hautsi ondoren zolura erortzen da. Gorputzaren eskuin aldetik erortzen denez, ez du bere beso bakarra —ezkerra— kolpea leuntzeko erabiltzerik, eta izugarrizko burukada hartzen du. Lurrean herrestatzen da pixka

bat, ezkerreko eskuarekin min hartutako lekua igurtzitzen duen bitartean, paretaren kontra esertzen den arte. Atso zaharrak, pixkanaka, kantatzea ere utzi du bitartean, eta eskuarekin bere ile nahasia astintzen hasten da, burua batetik bestera higitzen du, gero eta azkarrago, gero eta biziago, harik eta alde batetara erortzen den arte. Zolu gainean etzanda, berriro ere kantatzeari ekiten dio, orain ixil-ixilean, ia hasperen batean.

«Nominbrade

lero kiero,

daj madaj,

daj madaj...».

Agure zaharretariko bat zolutik altxatzen da, bere gorbeta gorri txukuna zuzendu, eta aterantz zuzentzen da.

—Daj madaj, daj madaj... Agoj ko katremer, nen konpia darnele —esaten du atsoari begira, baina gelako guztiek entzuteko moduan, eta kanpora ateratzen da.

Josteko makina izorratuaren atzeko bikotea bere atseginarene gorenera heldu da bitartean, eta neska-mutil gazte biek beren gorputz biluziak banandu egiten dituzte.

Agurea etxe atariko komun-etxolara sartzen da. Tenore honetan hautsezko bidetik furgoneta bat azaltzen da eta etxearen aurrean geratzen. «GARBIKETA ZERBITZUA» erro-tulo eskerga du aldamenetan letra handi eta argietan. Uniforme beltzez jantzitako bi gizon jaisten dira furgonetatik. Beren bisera eta mahuketan ere «Garbiketa zerbitzua» irakurri ahal da. Gerrikoan pistola bana dute. Furgonetaren atzeko atea ireki eta barnean dagoen kartoizko kaxa pilotik bat hartu eta ateratzen dute bion artean. Furgonetako atea itxi eta deitu gabe sartzen dira etxean. Batak kartoizko kaxatik teleaparatu handi bat atera, mahaiaren punta batetan jarri eta piztu bitartean, besteak etxearen gela bakarraren nahas-mahasa gainbegiratzen du eta ondoren lagunari hitz egiten dio.

—Bazegok, bai, gure beharra.

—Bai, motel, bai... —erantzuten dio lagunak.

Kartoizko kaxa hutsa hartu eta kanpora ateratzen dira. Orduantxe bertan gorbata gorridun agure zaharra ikusten dute komun-exolatik atera eta baldarki ibiltzen. Gerrikotik pistola atera eta bi tiro ematen dizkio bietariko batek. Bes-teak kartoizko haxa hutsa utzi eta laguna heltzen du besoetatik.

—Zer egiten duk, hi? Ez huen hori egin beharrik.

—Tira, beharrik ez, baina, zer arraio? Hori ez duk ezer.

—Ez zekiat, ez zekiat, motel, hi ez hago burutik sano.

—Lasaitu hadi, lagun, lasaitu, ez dik inolako axolarik...

—Ez, egia esan, ez dik alde handirik.

—Horixe ba! Tira, pentsa gaur ostirala dela eta beste zer-bitzu pare bat edo hiru egin eta astelehenera arte jai dugula... Orain hemendik laster alde egin beharra zegok, ze bes-tela, badakik...

Bizkarretik heltzen dio agurea hil duenak besteari eta biak furgonetan sartu eta hautsezko bidean zehar urruntzen dira.

Etxe barruan guztiak teleaparatu eskergaren aurrean pilatu dira bitarte honetan, adi-adi eta ixil-ixilik, gizon heldu, txukun eta dotore baten hitzak entzuten.

«Jaun-andreok, hemen nauzue zuekin, eta oso pozik nauzue gainera, gure herriaren arazoan konponbiderako beharrezko bait deritzot, eta oraingo honetan bereziki, herria eta agintarion arteko harreman ahalik eta estuenari. Badakizue, hain zuzen ere, zein den gure lana: gure herriaren aurrerapen, ongitasun eta, oro har, zorientasunaren alde ahalegin guztiak egitea inongo aitzakirik gabe. Eta horixe dela eta nauzue oraintxe bertan ere zuekin. Oraingo honetan gure herriari dagokion arazo benetan garrantzitsu bati irtenbidea bilatu nahian natorkizue. Gure herriaren aurrerabideak, gero

esanen dizuedanez, zuei berebiziko mesedea eskatzen dizue gaur egun. Kontutan izan ezazue, arren, orain arte egin dugun lana ezin dezakegula orain alferrik gal. Herri basati, trakets eta zikina benetako herri aurreratu, moderno eta ordenatua bihurtzea lortu dugu, eta bide horri jarraitzeko behar historiko ukaezina dugu. Lan gaitza izan da orain artekoa guretzat, baina halaber herritar guztiok agintarioi laguntzeko beti erakutsi izan duzuen gogoia funtsezkoa izan zaigu eta eskertu beharra dizuegu nahitaez. Beraz, agintarion lana ezezik, herri guztiaren lana goraiatu behar izango du Historiak gure herriak bizi izan duen bilakaera hain positibo honetaz arduratzerakoan. Oraingo honetan ere ziur gaude gure herriaren aldeko etengabeko lan honetan inolako aitzakirik gabe lagunduko gaituzuenaz buru-bihotzez.

«Hurbil nadin, bada, mezu garrantzitsu honen harira, alferrikako betarik galdu gabe, guztiok ezagutzen bait dugu denborak gure herriarentzako —eta aurrerapenarentzako orokorki— duen balio neurrigabea. Lehen aipatu bezala, oraingo honetan mesede larri bat eskatu beharrean gaituzue, ez, noski, gure on pertsonalerako, gure herriaren osotasunari dagokion on beharrez baino. Gure herriaren osotasun hori izan behar bait dugu beti kontutan herritar guztiok —eta agintariok batik bat— geure etekin pertsonala baino lehen.

«Eta gaur, hain zuzen ere, eskakizun gogorra egin behar dizuet oso, garratza benetan, gure herriarekiko ardura larri horri erantzuteko: zuen heriotza komeni zaio gaur gure herriari, are gehiago: nahitanahiezkua zaio bere aurrerabideari jarraitu ahal izateko. Benetan, gure erabaki garratz honen azpiko arrazoien sendotasuna eta sakontasuna ulertzen jakingo duzuelakoan gaude. Hemendik hiru segundu barru teleaparatu honen barneko lehergailuak eztanda egingo du. Besterik gabe, mila esker eta agur t'erdi: hiru, bi, bat.»

Leher eztanda izugarria, zurezko etxe txikia airean zehar mila puskatan sakabanaturik, ikaragarritzko sua, eta kea, ke mardul eta beltza, dena errauts bihurtu arte.